

**Матеріали для дистанційного навчання з курсу
«Аналіз музичних творів»
для студентів 4 курсу освітнього ступеня «Бакалавр»
спеціальності «Музичне мистецтво»
Спеціалізація: музикознавство
на період з 04.04.20 по 24.04.20**

Викладач: професор **Коханик І. М.** kin957@ukr.net

**Продовження вивчення тем модулю «СОНАТНА ФОРМА: ПИТАННЯ
ЕВОЛЮЦІЇ ТА СТИЛЮ» (розділ «Сонатна форма романтиків»)**

Тема 33. Сонатна форма С. Прокоф'єва

Перетворення досягнень російської композиторської школи і, водночас, переосмислення досвіду західно-європейської музики. Втілення в сонатній формі п'яти ліній, за якими розвивалася, за визначенням самого композитора, його творчість.

Неокласична тенденція («класична лінія» за С. Прокоф'євим) у трактуванні форми: ясність, функціональна визначеність розділів. Адресат – віденський класицизм.

Перетворення принципів драматургії оповідання. Її поєднання з іншими різновидами музичної драматургії: конфліктної, ігрової, хвильової.

Пластична характерність тематизму, «зримість» образів, велика роль тематичних блоків-співставлень. Роль принципу монтажності у формотворенні в двох проявах: кінематографічного та архітектурно-будівного типу.

Роль вільно трактованої варіаційності у розробках (шубертівська традиція).

Ключові слова: сонатна форма С. Прокоф'єва, неокласицизм у трактуванні форми, характерність тематизму, принцип монтажності, вільно трактована варіаційність, принципи драматургічного розвитку.

Рекомендована література

1. Арановский М. Симфонические искания. Л., 1971.
2. Бобровский В. Тематизм как фактор музыкального мышления. Очерки. – М., 1989.
3. Бонфельд М. Анализ музыкальных произведений. Структуры tonальной музыки. – Ч. 2. М. : Владос. – 2003.
4. Горюхина Н. Эволюция сонатной формы. – К., 1973.
5. Горюхина Н. Очерки по вопросам музыкального стиля и формы / Н. Горюхина. – К. : Муз. Украина, 1985. – 112 с.
6. Задерацкий В. В. Музыкальная форма : в 2-х вып. – Вып 2. – М. : Музыка, 2008. – 528 с.
7. Кюрегян Т. С. Форма в музыке XVII – XX веков. – М. : ТЦ «Сфера», 1998. – 344 с.
8. Мазель Л. Строение музыкальных произведений. – М.: Музыка, 1979.

9. Мазель Л.А. Вопросы анализа музыки. Опыт сближения теоретического музыкознания и эстетики. М., 1978.
10. Назайкинский Е. Логика музыкальной композиции. – М.: Музыка, 1982.
11. Орджоникидзе Г. Фортепианные сонаты Прокофьева. – М., 1967.
12. Ручьевская Е. Классическая музыкальная форма. Учебник по анализу. – СПб.: Композитор, 1998.
13. Тараканов М. Стил ь симфоний С. Прокофьева. – М., 1968.
14. Слонимский С. Симфонии Прокофьева. – М., 1964.
15. Холопова В. Формы музыкальных произведений. Учебное пособие. – СПб.: Лань, 1999.

Відповіді на запитання (*письмово*):

1. Яку роль відіграє у трактуванні сонатної форми С. Прокоф'єва класична лінія?
2. Охарактеризувати, які стил ьові риси творчості С. Прокоф'єва віддзеркалюються у побудові сонатної форми.
3. Які традиції формотворення розвиваються в сонатних формах С. Прокоф'єва?

Термін подання 10.04.2020

Тема 34. Сонатна форма Д. Шостаковича

Протилежність С. Прокоф'єву у перетворенні ресурсів музичної мови (наприклад, ритму, ладу, фактури тощо). Причина – в іншому образному модусі музики.

Використання можливостей поліфонічного викладу тем у якості становлення, розвитку і перетворення сенсу музичної думки. Епічний розмах у охопленні життєвих колізій особистого і соціального плану. Укрупнення фаз драматургічного розгортання. Роль конфліктності у драматургії перших частин сонатно-симфонічного циклу, що написані у сонатній формі.

Розвиток симфонічних (за типом мислення) традицій Л. Бетховена, П. Чайковського, Г. Малера та інших композиторів. Використання музично-інтонаційного тезаурусу попереднього періоду розвитку музики як музичних «лексем», що конкретизують, «уточнюють» музичний образ.

Перенесення ведучого контрасту на момент співставлення експозиції і розробки. Часта зміна в останній «позитивних» образних знаків на «негативні».

Ключові слова: сонатна форма Д. Шостаковича, особисті і соціальні колізії, конфліктна драматургія, тематична насиченість, поліфонічне розгортання.

Рекомендована література

1. Акоюн Л. О. Дмитрий Шостакович: опыт феноменологии творчества. – СПб., 2004. – 495 с.
2. Арановский М. Симфонические искания. Л., 1971.
3. Бобровский В. Тематизм как фактор музыкального мышления. Очерки. – М., 1989.

4. Бонфельд М. Анализ музыкальных произведений. Структуры тональной музыки. – Ч. 2. М. : Владос. – 2003.
5. Горюхина Н. Эволюция сонатной формы. – К., 1973.
6. Горюхина Н. Очерки по вопросам музыкального стиля и формы / Н. Горюхина. – К. : Муз. Украина, 1985. – 112 с.
7. Задерацкий В. В. Музыкальная форма : в 2-х вып. – Вып 2. – М. : Музыка, 2008. – 528 с.
8. Кюрегян Т. С. Форма в музыке XVII – XX веков. – М. : ТЦ «Сфера», 1998. – 344 с.
9. Мазель Л. Строеие музыкальных произведений. – М.: Музыка, 1979.
10. Ручьевская Е. Классическая музыкальная форма. Учебник по анализу. – СПб.: Композитор, 1998.
11. Сабина М. Шостакович-симфонист. Драматургия. Эстетика. Стиль. – М. : Музыка, 1976.
12. Холопова В. Формы музыкальных произведений. Учебное пособие. – СПб.: Лань, 1999.

Відповіді на запитання (*письмово*):

1. Назвати стильові ознаки музичного мислення Д. Шостаковича, що впливають на трактування сонатної форми.
2. Як розвиваються у сонатних концепціях Д. Шостаковича традиції великих попередників-симфоністів?
3. Назвати композиційні особливості побудови сонатної форми в творчості Д. Шостаковича.

Термін подання 17.04.2020

Тема 35. Сонатна форма Б. Лятошинського

Поєднання романтичного, експресивного типу симфонічного мислення з епічним. Розвиток традицій російської композиторської школи на підставі української музично-інтонаційної природи. Перетворення і симфонізація української пісенності.

Епічний розмах симфонічних концепцій. Розділення тематизму на «об'єктивний» і романтично загострений, «суб'єктивний».

Вплив оперної драматургії. Подібність характеру і використання сонатних тем до оперних лейтмотивів.

Перетворення в сонатній формі рис традиційної трьохактної драми.

Ключові слова: сонатна форма Б. Лятошинського, експресивно-епічний тип мислення, симфонізація української пісенності, теми-лейтмотиви, трьохактна драматична структура сонатної форми.

Рекомендована література

1. Арановский М. Симфонические искания. Л., 1971.
2. Бобровский В. Тематизм как фактор музыкального мышления. Очерки. – М., 1989.
3. Бонфельд М. Анализ музыкальных произведений. Структуры тональной музыки. – Ч. 2. М. : Владос. – 2003.
4. Горюхина Н. Эволюция сонатной формы. – К., 1973.

5. Горюхина Н. Очерки по вопросам музыкального стиля и формы / Н. Горюхина. – К. : Муз. Украина, 1985. – 112 с.
6. Задерацкий В. В. Музыкальная форма : в 2-х вып. – Вып 2. – М. : Музыка, 2008. – 528 с.
7. Кюрегян Т. С. Форма в музыке XVII – XX веков. – М. : ТЦ «Сфера», 1998. – 344 с.
8. Мазель Л. Строение музыкальных произведений. – М.: Музыка, 1979.
9. Ручьевская Е. Классическая музыкальная форма. Учебник по анализу. – СПб.: Композитор, 1998.
10. Самохвалов В. Черты музыкального мышления Б. Лятошинского. – К., 1970.
11. Самохвалов В. Черты симфонизма Б. Лятошинского. К., 1977.
12. Холопова В. Формы музыкальных произведений. Учебное пособие. – СПб.: Лань, 1999.

Відповіді на запитання (*письмово*):

1. Яку роль відіграє у трактуванні сонатної форми Б. Лятошинського співвідношення конфліктної, епічної та хвильової драматургії?
2. Яким є вплив оперної драматургії?
3. Пояснити роль української національної традиції в симфонічному мисленні Б. Лятошинського.

Термін подання 24.04.2020

NB. Матеріал для аналізу пропонується викладачем, який керує індивідуальними заняттями з даним студентом згідно з відповідною темою лекційних занять.